

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Martini Martinii Tridentini E Societate Jesu Sinicae Historiae Decas Prima

Martini, Martino

Monachii, 1658

Liber Secundus De primâ imperante familia Hiaa.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11848

MARTINI MARTINII

è Societate JESU,

SINICÆ HISTORIÆ

LIBER SECUNDUS

De primâ imperante familia HIAA.

PRIMUS IMPERATOR

Y U U S.

Solus imperavit annos x.

*Cyclo 9. an. 11.
ante Christum
2107.*

*Tuus regnum
fugit, cui ali-
us immixet.*

*Cur Tuus rex
non imperator
voceatur.*

*Electio Impe-
ratoru in suc-
cessionem
transijt.*

Ortuò XUNO ejus filius YUUM sibi prælatum indignè ferens, cùm naturâ imperium sibi deberi crederet, armis illud ivit assertum. Sed nec consilium, nec tentata vis quicquam profuere. YUUS quidem, etsi divisâ paullo antè potentia fessus, profugerat è regia. Sed fugientis modestiam sceptrâ sequebantur; desertoque ab omnibus XUNO filio retractus est ad culmen, omnino dignus, qui imperaret, quippe qui nulli tunc vel rebus gestis, vel ingenij magnitudine secundus habebatur. Sinensis tamen scriptores hæcenus obtrectarunt ejus laudibus, ut regem tantum, non imperatorem vocarent. Suspicio erat in illum tanquam filiorum nepotumque suorum plus æquo amantem & sollicitum, ut uni traditum imperium ad ceteros deinceps prodiret. Hinc familia HIAA apud Sinas prima hereditariâ dignitate imperium in posteris propagavit. Atqui non patris ambitio filium, sed suamet eum virtus rebus præposuit. Ab hac jam tum ubique charus, ab omnibus expetebatur. YUUS quidem successorem sibi elegerat YEUM quendam, jam antè in imperij societatem adscitum; at ubi diadema morte illius vacuum fuit, omnium ordinum consensu, YEO spreto, ad YUI filium delatum est, utriusque merita spectantium. Ita eligendi mos, si-ve jus in hereditariam successionem transijt. Hæc familia HIAA duravit annis quadringentis quadraginta & uno, septemdecim Imperatorum

torum successione continuâ rerum apud Sinas posita. Ego enim Imperatores eos deinceps vocabo, ut à regibus & regulis beneficiarijs distinguantur. Hinc patet, quod paullo antè monui, ad hoc usque tempus imperatoriam potestatem sacerdotio annexam ab eligentium voluntate pependisse. Ac licet post hunc Imperatorem electionis ritus abolitus sit, sacrificij tamen haud perinde. Nam hodie quoque soli Sinarum Imperatori concessum est, XANGTI, hoc es, supremo Imperatori sacrificare, capitis pœnâ constituta ijs, quibus id agere non esset religio. Nostro ævo numen quoddam colunt, quod, quale sit, planè ignorant; olim verò, quin verum Deum agnoverint, ex doctrinâ à Noë traditâ dubium nobis nullum est. Imò credimus, quàm plurimos olim in primavâ naturæ lege salutem post mortem consecutos. Talia enim tantâque sunt, quæ de illorum virtutibus ac pietate sunt ab antiquis scriptoribus prodita memoriæ, ut hoc perquam credibile efficiant. Faxit Deus, ut operâ Societatis nostræ, quæ adhuc non sine ubere fructu in Sinarum culturâ desudavit, amplissimum hoc imperium tandem intelligat, quem veneretur! Mihi videtur verisimile, per summum Imperatorem, XANGTI dictum, Sinas olim Deum optimum maximum intellexisse. Huic enim ut supremo numini sacra faciebant, fundebantque preces, nullis ad religionem exciendam simulacris aut statuis usi; quippe qui numen ubique præsens venerantes, illud extra sensus omnes positum, nullâ crederent imagine posse mortali oculis repræsentari. In montibus tamen ferè templa illi struxere, ubi preces eidem adhibebant. Et sanè duæ illæ syllabæ XANGTI supremum Imperatorem significare videntur, sicut è contrario Imperatorem suum in terris jura dantem Sinæ HOANGTI vocant.

*Sinæ aliquam
Dei inortiam
habere.*

*XANGTI
quid?*

Intelligendum est autem, ut plus lucis habeat in annalibus nostris ratio temporum, Imperatorum annos omnes eorum gubernationi attributos, quocunque mense moriantur, pro completis haberi. Quamvis enim Sinæ mox eodem anno, quo quis ex Imperatoribus diem obijt, alium in vicem substituunt; is tamen honor demortuo usque ad finem anni fatalis habetur, ut ejus nomine omnia gerantur, diplomatis quoque literis que publicis velut viventis adhuc auctoritate signatis. Successor autem initium sequentis anni suo demum insignit nomine; nisi transferatur imperium in aliam familiam. Tunc enim quo die imperium auspiciatur, nomen suum anno tribuit.

Y u u s itaque anno supra notato solus regnasse dicitur, et si sta-
tim

tim à XUNI excessu, qui in superiorem annum incidit, regnare cœpit. Fuit is HOANGTII, præstantis illius Imperatoris, quarto loco nominati nepos. Gaudebat maximè colore nigro; quem idcirco in omnibus vexillis suis voluit esse. Victimæ tamen, quæ summo Imperatori faciebat, croceas sive luteas malebat. Imperij ditionem, quæ omnis erat à XUNO divisâ in provincias duodecim in novenas coërcuit. Mira de modo agrum cujuslibet tractûs utiliter colendi, serendique conscripsit. Quippe glebam, fertilitatem situm cujusque soli penitus perspectum habebat, cum suapte industriâ, tum aquarum deductione. Hinc multa & miranda de agriculturâ & stercoreatione præcepta; quæ pro terræ, quæ aratur, ingenio sunt diversa. Fimum usurpant varium. Alibi bovino, alibi equino aut humano excremento saturant agros; alijs locis contusa vaccarum ossa, gallinarum plumas, cineres, porcorum fetas, & similes quisquiliæ pro lætamine glæ inaspergunt. Ita nihil apud Sinas in tantâ pretiosarum rerum copiâ, quantum vis vile, deperit nihil quod usum non habeat, maximo regni totius emolumento. Ex hac autem YUÏ solertiâ patet eum geometriam juxtâ & geographiam calluisse. Nam totam Sinarum terram non modò aptè divisit, sed ita dimensus est, ut, quâ altior, quâ depressior esset, illum scire necessarium fuerit ad aquas sine noxâ derivandas. Soli verò & glæ cujusque naturam habuisse cum primis exploratum liber XUKING, unde ista desumsi, pluribus testatur.

*Maxima
Agricultura
partitio apud
Sinas.*

*TVVS geo-
metra.*

*Vasa novem
geographica
magna asti-
mationis.*

*XVVS astro-
logus.
Constellationes
viginti octo,
sive luna man-
siones.*

Exinde pro novem provinciarum numero totidem vasa è cyprio ære fudit provincias referentia; quarum geographica descriptio inibi erat expressa. Opus fuit omnino stupendum, maximique semper, à regibus fieri solitum, non artis tantum admiratione, sed etiam omnis melioris gratiâ. Quisquis enim penes se vasa illa servaret, is demum Imperator habebatur; in earumque accuratâ custodiâ regni stabilitatem esse sitam credidere. Cunctas insuper imperij terras, sub quarum cælestium constellationum essent dominio, studiosè observavit. Ejus in hac re judicium apud Sinas etiam nunc viget, vocaturque YUÏ divisio. Constellationes autem Sinæ numerant viginti octo, quas nostris Lunæ mansionibus pari numero definitis olim respondiisse arbitror. Nam singulæ quosdam in cælo gradus occupant, inæqualiter tamen, itaque, ut simul totum circulum compleant gradus trecenti & sexaginta; licet à Sinis totus circulus dividatur in gradus trecentos & sexaginta quinque, minuta viginti quinque, ad motum nimirum Solis annum,

annuum. Has viginti octo constellationes nostro modo ad calculum vocatas, ad annum millesimum, sexcentimum, vigesimum octavum hic ponere visum est. Pro reliquis annis illarum longitudo facile per motum stellarum fixarum eruetur. Terras vero illis subjectas non adscribo, quod in Atlante extremæ Asiæ satis id superque præstiterim.

Nomen	Longit.	Gradus	Signa.
Kio ♀	198. 39.	18. 39.	♌
Kang ♀	209. 14.	29. 14.	♌
Ti ♀	219. 54.	9. 54.	♍
Fang ☉	237. 48.	27. 48.	♍
Sin ☾	242. 34.	2. 34.	♎
Vi ♂	250. 7.	20. 7.	♎
Ki ♀	265. 43.	25. 43.	♎
Teu ♀	275. 3.	5. 3.	♏
Nieu ♀	298. 54.	28. 54.	♏
Niu ♀	306. 35.	6. 35.	♏
Hiu ☉	318. 14.	18. 14.	♏
Guei ☾	328. 13.	28. 13.	♏
Xe ♂	346. 20.	18. 20.	♐
Pi ♀	4. 1.	4. 1.	♑
Quei ♀	15. 32.	15. 32.	♑
Leu ♀	28. 46.	26. 46.	♑
Guei ♀	41. 46.	11. 46.	♑
Mao ☉	53. 37.	23. 37.	♑
Pie ☾	63. 16.	3. 16.	♒
Sang ♂	77. 14.	17. 14.	♒
Cu ♀	78. 35.	18. 35.	♒
Cing. ♀	90. 8.	0. 8.	♓

F

Quei

Quei	♀	120.	33.	0.	33.	Ω
Lieu	h	125.	9.	5.	9.	Ω
Sing	⊙	142.	9.	22.	9.	Ω
Chang	☾	150.	32	0.	32.	⊥
Ye	♂	168.	36.	18.	36.	⊥
Chin	♀	185.	36.	5.	36.	⊥

*Imperator
reprehens
vult & mo-
menter audit.*

*Rara in regi-
bus exempla.*

*Imperatrix
mirā arte
maritum
placat.*

Quod de hoc Imperatore subjungam, rarum omnino & fortasse inauditum æquissimi Principis exemplum est. Eos, qui officij sui admonitum reprehendebant, non minori facilitate audivit, quàm, ut Sinicâ phrasi utar, aqua deorsum fluit. Hinc ante fores palatij campanam, tympanum, tabellam lapideam, ferream & plumbeam appendi iussit, addito edicto, quo doctis ac probis viris, qui de re aliquâ monendum Imperatorem ducerent, potestas fiebat ex his instrumentis illud pulsandi, quod cuique causarum generi esset destinatum. Qui justitiæ consultum ibant, ære campano; qui legibus ac religioni, tympano edebant sonum. Si regni negotia forent, tabellam plumbeam; si injuriæ à magistratibus illatæ, lapideam; si de carcere ac vinculis querelæ, ferream pulsabant. Utilia suadenti inclinato corpore magnâque honoris significatione gratias agebat. Memorant uno die bis e mensâ surrexisse, ut campanam impellenti aures daret; alio die ter balneum reliquisse, quod toties ex ipso instrumenta pulsari à monitoribus audiret. Fuit tamen, ut primario cuidam Præfecto irasceretur hanc ob causam. Ille Imperatoris facilitate abusus, alijs regni proceribus coràm adstantibus, eum acerbius justo errati arguit. Quâ licentiâ offensus, confestim in palatium se proripuit, irâque intumescens, monitorem importunum statuit e medio tollere. Sed præcipiti consilio Imperatrix festivè atque in tempore intercessit. Cognitâ enim irarum causâ, regio cultu, quo potuit exquisitissimo induta, per occasionem maritum adiit. Is insolentem conjugis elegantiam habitumque demiratus, rogat, ecquid sibi vestium nitor alieno tempore quæsitus velit? Cui illa, *Magnas uterque gratulandi nobis causas habemus, ob quas merito hunc, quem vides, cultum assumsi latinitia mea testem. Praclarè sanè nobiscum agitur, quibus ij proceres & ministri obtigere, qui adulationis omnis expertes vera nobis loqui non ti-*
ment.

ment. *Pars maxima regie felicitatis est, habere, à quo verum discas; cuius libertas sepe metu offensâ substringitur.* Hac sapienti conjugis oratione astûque Imperatoris ira deferbuit.

Erat animo ad commiserationem proclivi. Hinc si fortè præter-
vehens reum videret in iudicium rapi, è curru mox defiliens, séque
ipsum incusans, *Me miserum!* lacrimans ajebat, *Sub TAO & XU-*
NO gens erat ad regum suorum nutum facta; nunc me regnante. nescio
quo meo fato aut culpâ, civis in deteriora prolapsi, spretâ jubentis autho-
ritate ac doctrinâ, suis cupiditatibus obsequuntur. Nec injuriâ doleo,
principatu meo malos reperiri, quos priorum regum pietas aut abolevit,
aut meliores effecit. At meo vitio scelestos me vivo inter bonos grassari,
quis mihi persuadeat non esse dolendum? Imperatorem ita se aliquan-
do incusantem purpuratorum quidam interpellans, *Pæne,* inquit,
aque regibus ac præmia, sunt ad cœercendos civis necessaria. Cui Impe-
rator nihilo sibi placatior, *Scio,* subjicit; *sed me imperante malis locum*
& animum peccandi esse, cum unica Imperatorum antecedentium virtus
eâdem operâ bonis ad probitatem calcav, & malis à noxa retrahendis fre-
num esset, hoc est, quod doleo. Cùm aliquando imperij sui ditiones ex
more lustraret; navim, quâ per Kiang vastum fluvium vehebatur,
subitò piscis draconi non absimilis, ita suo dorso impulit, ut ever-
tenda crederetur. Quo in discrimine ceteris metu propemodum exa-
nimatis, intrepidus Imperator, coloris & animi retinens, *Calum,* ex-
clamat, *imperium mihi dedit, ut gentem mihi subjectam justitiâ rege-*
rem. Id facere mihi semper propositum sanctumque fuit; ut causas non
habeam mortem ceu neglecti juris vindicem timendi. Si me mori necesse;
scio equidem, mortalem me & peregrinum esse, cui diu commorari non
licet in hospitio. Exira patriam dego, dum vivo; cuius aditum si mihi
mors aperiat, quid mori formidem? Hoc monstrum, quod navem inva-
sit, claudendo vitam, domus mea, hoc est, sepulchro me restituet; cuius
si me facit, inquilinum, finito tandem exilio, gaudij potius, quàm mœroris
materiem prabet. His dictis bellua subducto tergo, quo navim jactabat,
evanuit; navigantibus nihil incommodi præter mali metum passis.

TVVS anti-
mi commise-
ratione infi-
gni.

Praclara
T VI dicta.

Multa alia præclarè dixit, ac fecit hic Imperator, quæ liber XU-
KING complectitur. Eximia verò documenta & gnomas, quæ ad
rectam gubernationem, dividenda munera, tributa imperanda perti-
nent, ibidémque laudantur, enumerare longum foret; nos pauca libe-
mus. *Rex, dicitabat, perpetuò timeat, & velut per glaciem inambu-*
lans

Axiomata
regia.

lans cautè agat, ne à recti tramite aberret. Regnare quippe difficilis & periculi plena provincia est. Præcepta & leges ne negligat. Voluptati ne immoretur; curæque, ne in ejus usu sit nimius. Agendi finem honestum statuatur, & quod rationi consentaneum. Voluntatis suæ adversus populû sententiam ne sit tenax. Intra se ne pigritetur, sed animum honestè atque utiliter occupet. Quæ faciendæ sunt, perficere ne cunctetur. Regiam habuit in provinciâ XENSÎ, ubi PINGYANG civitas est, ab ipso met constitutam. Hoc dominante toto triduo aurî arenam pluisse, tradunt. Sub hoc etiam tempus celebris ille Sinensium potus confici primò ex oryza cceptus est; cujus authorem ILIUM nominant. Id nectar postquam Imperator degustavit; *Quanta*, exclamat, *hæc potio damna regno inferet! malè ominor meæ quoque stirpi perniciosam & imperij jacturam hæc dulci veneno paratum ire.* Vatem in utroque YUUM fuisse postmodum exitus comprobavit, ut suo loco dicemus. Inventor deinde novæ voluptatis pœnas exilio perfolvit; gravi supplicio in eos decreto, qui se vivente ausi exinde fuissent id genus vini conficere. Verùm utcunque novi liquoris artificem patriâ exesse jussit; ejus certè parandi artificium semel vulgatum abolere non potuit. Hoc succi genus etiamnum toto Sinensi regno in gulæ & mensarum delicijs habetur. Adeò malæ artes in remp, illatæ, citiùs in auctore plectuntur, quàm desinunt.

Aurû pluit.

Vini seu potus ex oryza inventi inventor.

In exilium mittitur.

SECUNDUS IMPERATOR

K H I U S.

Imperavit annis IX.

Cylo 9. an. 21. ante Christum 2197.

Matri instituto proba.

KH I U S ab Y U O patre imperium hereditate accepit omnium ordinum assensu ac voto. Multum ad hoc ei profuit matris feminae sapientissimæ institutio. Illa enim, quæ Principis, quæ subditorum partes essent, a puero filium addocuit, paterna potissimum exempla inculcans. Quæ K H I U S ad vivum imitatus, ita patrem patriasque dotes representavit suis moribus, ut Y U O desiderium in subditorum animis olim inexstinctum, jam aut frigidius esset aut nullum. Tantum potest bona institutio, cum in indolem incidit virtutis

tutis capacem simul & studiosam. Sub initium regni KHITUS acri bello petebatur ab regulo, cui HUS nomen, beneficiario homine nequam & per summum scelus augere fortunas ac dignitatem, civium injurijs moliente. Sed impios conatus Imperator in tempore compefcuit; collectoque magno exercitu & sex alijs regulis in auxilium evocatis; post variam belli fortunam tandem ad terras Canias pralio fudit, delevitque. Ab eo tempore pacatum habuit imperium, sed non diuturnum. Nam post novennium quàm regnare cœperat, excessit è vitâ. Fratres quinque superflites reliquit, quos totidem munitissimis arcibus præfecerat, honore regulorum ornatos, & ijs opibus instructos, quæ regiam conditionem decerent; hætenus tamen, ut nihil ex imperandi jure sibi arrogarent.

TERTIUS IMPERATOR TAIKANGUS.

Imperavit annis XXIX.

TAIKANGUS otium ab hoste nactus, cum feris bellum gessit, ultra, quàm decebat, venationi deditus; cujus causâ turpius inter feras quàm hostes regnum amisit. Virtutis paternæ aviræque contemptor, moræque diuturnâ regnandi seipso deterior, imperium planè pessumdedisset; nisi à suismet Præfectis eo fuisset exutus. Baccho Venerique addictus, seipsum vino, pellicibus regiam impleverat. Venandi studio insanians, longissimo tempore inter montes & agros degebat, nullâ publici boni curâ. Agricolarum segetes totis venatorum canumque gregibus proterebat, ut leporem vel corvum infectaretur, ingenti rei plebisque rusticæ injuriâ. Hinc populi passim in illum jactatæ criminationes; adeoque tandem reducta res est, ut, dum TAIKANGUS montes oberrat, excutiendis ferarum latibus ac stragi intentus, imperio exueretur. Quippe præcipuus è purpuratis, Ys dictus, precibus populi opem adversus tyrannidem implorantis commotus, accedente magnatum ceterorum auxilio, CHUNGKANGUM fratrem Imperatoris natu minorem ad imperium provexit. TAIKANGO in exilium ejecto. Nec postea, quod in hujusmodi casu ra-

*Cyelo 9. anno
30. ante Christum
188.*

rum, quicquam tumultuatum est. Desolatus igitur ac desertus ab omnibus nec unum quidem habuit, qui sequi causam ipsius aut juvare vellet. In tantum illo ævo regum vitijs populus irascebatur, amabatque virtutem. Exulem regnoque jam spoliatum, matre comitante, quinque fratres adiere, simul consolationem qualemcunque allaturi, simul exprobraturi vecordiam. Horum singuli Sinico sunt eum carmine allocuti; exstantque illa metra in antiquissimo libro, quem XUKING dici suprâ meminimus, quorum sententiam visum est hîc adscribere.

In hunc ergo modum primus exorsus est. *Ab YUO avo nostro hac est imperantis dicta lex, Populum amandum, non spernendum, aut opprimendum. Hunc enim regni radicem esse, cujus robore & constantiâ regni quoque firmitatem niti. Auriga similem esse, qui alijs præest; qui verò sex equos putri fune colligat, an non ei cautè agendum?*

Alterius carmen hoc erat. *Domi ardes libidine, foris venatione, nepotariis utrinque. Gaudes obscena musicâ, tecta calo minantia substruis civium sanguine. Hac qui faciat, eum ego putem, tamen si nolit, suâ sponte ac volentem in exitium ruere.*

Tum tertius, *Jam inde, inquit, ab YAVI temporibus ad nos usque omni virtutum genere floruit regia; tu primus à majorum vestigijs digressus es. In quibus eorum gubernatio feliciter consistebat; illa cum tu vertaris omnia, quid mirum, te quoque cecidisse?*

Quartus in hanc sententiam lamentabatur. *Claros! ô claros parentes nostros! qui vel mille regnorum potentissimi sanctissimis legibus ac præceptis lucem ad bene regnandum aperuerunt. Hac tibi nobisque relicta, heu! quantum doleo sperata tibi uni fuisse! Merito regno excidisti, qui ne posteris succederent, primus intercessisti.*

Quintus denique ita dolorem suum explicuit. *Heu! quo pacto domum redibimus? mœror animum exedit, ac conficit meum. TAIRANGUS, frater noster, est odium publicum populi. Ego quò me vertam? ad cuius opem supplex confugiam? alius descendit in pectus meum tristitia, quàm ut illam queam concoquere. Angor inimicis sensibus; vultus pudore obstupescit, contabescitque cor meum. Sed meo merito hac patior, qui à recti tramite deflexerim, nec virtutem ducem secutus sim. At enim dolendi stendique tempus nimis serum est, quod præterijt.*

QUAR-

QUARTUS IMPERATOR
CHUMKANGUS.

Imperavit annis XIII.

Hic postquam procerum studijs fratri in imperio successus est, et si
obtentam dignitatem ijs acceptam ferret; veritus tamen, ne
Ys semel suas vires in imperio fratri abrogando expertus, in
suum quoque exitium fieret potentior, ei putavit non tantum fidei,
quantum gratia debere. Autoritate præterea populique favore Im-
peratori vix imparem suspectabat. Prudens juvenis, ac præ quam ab
illâ ætate speres. Eum proinde per singularis amicitia speciem, & ut
suis negotijs domi necessarium continet in regia; imperio militari,
quod Ys in Imperatoris copias adhuc exercebat, in CHEUM explora-
tâ fidei hominem transmoto. Ys, licet sagacis ingenij, tam specioso
tamen carcere non intellexit antè se teneri, quam alieni à se animi signa
in Imperatore deprehendit. Quem ne magis exacerbaret, necessitati
ac tempori obsecutus, altissimo silentio dissimulavit, quicquam à se
injuriæ loco haberi; clam autem totius HIAE familiae interitum ma-
chinabatur. Et primò quidem magistratum voluntates, queis potest
obsequijs conciliare sibi allaborat. Inde Imperatori varijs lenocinijs
imminet, quem sciebat in imperio successurum patri. Ne verò scelus
vindictæ cupidine conceptum quamprimùm exsequeretur; CHEI,
qui ejus loco exercitui præerat, fides ac vires obstabant. Omnem igitur
lapidem movet, ut eum apud Imperatorem in invidiam & suspi-
cionem vocet; quo factò facilis & expedita patebat ei ad iram explen-
dam via. Nam quibus artibus impetrâset, ut CHEUS magistratu
exueretur; iisdem effecturum sperabat, ut alius, qui suarum esset par-
tium, substitueretur. Verùm Imperator ejus technas subodoratus, nec
invidiosè laudantem nec palàm calumniantem audivit. Iterum dein-
de clandestinam cædem in CHEUM molitus, ubi nihil procedit totus
in demerendo Imperatoris filio fuit. Nec consilio defuit fortuna.
CHUNGKANGUS enim immaturâ morte decedens, filio imperium
reliquit; quem Ys jam antè sibi obnoxium adulando fecerat.

Cyclo 9. anno
59 ante Chris-
tum 2159.

Prudentia
juvenis Im-
peratorum.

Memorabilis eclipsis imperante CHUNGKANGO accidit, dum

Eclipsis solis.

sol

*Mathematici
ob errorem
occisi.*

*Et occidi so-
liti.*

*Superstitio
circa eclipses.*

sol sidus aut constellationem FANG dictam obtineret, quæ nunc temporis circa vigesimum octavum gradum scorpionis est. Eam quod Astrologi regij per incuriam non prædixerant, morte multati sunt. Annus hujus eclipsis non eundem apud omnes reperio. Alij asserunt eam altero anno hujus Imperatoris ante Christum bis millesimo centesimo quinquagesimo octavo contigisse; alij in sextum ejusdem annum referunt, qui foret ante Christum bis millesimus centesimus quinquagesimus quartus. Ceterum Mathematicos alij putant necatos, quod YSI clam faverent. Utcunque est, quod de futura eclipsi præmonere neglexerint; nemini causa mortis insolens apud Sinas videri debet. Est enim vel hodie illic in more positum, ut regius Mathematicus, si forte in munere suo ejusmodi errores admittat, capite luat. Quippe Sinæ grande piaculum credunt, laboranti tunc soli aut lunæ, neve canis aut draco sese devoret, metuenti, solennibus sacrificijs, ritibus, & imprimis ingenti strepitu, clangore & clamore non in tempore succurrisse. Unde postquam Imperator de imminente eclipsi fuit à siderum peritis commonefactus, mox per cursores cuncta imperij civitates de die & horâ illius edocentur. Quo tempore Præfecti ac cives ubivis locorum eam horam sollicitè expectant, tympanis ac pelvibus æreis instructi, ut imminens alterutri periculum eâ complosione avertant.

QUINTUS IMPERATOR SIANGUS.

Imperavit annis XXVII.

*Cyelo 10. an.
12 ante Chri-
stum 2146.*

*Gratia abusu-
sus.*

SIANGUS à patre imperium, non item consilium accepit. Incautus enim adolescens obsequijs ac blanditijs YSI jam diu irretitus exautorato Cheo, exercitui eum denuo præfecit. Qui tamen, ut infida est omnis potestas adulatione qua sita, paulò post ingratus ac perduellis vires in exitium Imperatoris convertit. Conciliatis ergo sibi militum studijs primò ad regia imperia obstinatè cunctatur. Dein multa in ipsum nefariè machinatus, tandem cogit è regiâ profugere. Aliquamdiu exul duorum regulorum sanguine sibi junctorum CHINQUONIL & CHINSINI hospitio usus est.

Interea

Interea Ys homo versutus nondum palàm in Imperatorem infurgit, fidem quorundam regulatorum veritus, quos sciebat à SIANGO nullà arte dimovendos. Quare àtati Imperatoris nondum à fictà adulatione vera obsequia dignoscens iterum illudit; simulans illius causam & regnum se tueri. Quòd è regia fugerit, id magno suo dolore factum. Rediret modò; & quem fugerit, ex obsequijs porrò suis ac fide agnosceret. Inter hæc tamen fidissimos Imperatoris ministros confictis criminibus in ejus odium adductos aut è medio tolli, aut regno ejici jubet, suarum partium studiosis in eorum locum subrogatis. Nec multò pòst, ubi omnia sibi ad imperium prona vidit, palàm se pro Imperatore jactavit.

Sed, ut plerumque fieri solet, partam scelere felicitatem insperata calamitas oppressit. Erat HANZOUS ex ijs, quos Ys ad magistratus evexerat, facilè primo apud tyrannum loco arcanorum ante alios conscius. Hunc præcipuis muneribus excultum, copiarum denique ducem constituit. Multiplex ingenium ei ac tortuosum erat; qui ut tutò solus imperaret, duos imperatores necavit, alterum SIANGUM legitimum, alterum per tyrannidem sceptrum usurpantem YSIM, uno utrumque consilio, scelere diverso, in uno ingratus, in altero parricida. Primus ejus artibus Ys succubuit, fide amici, ut putabat, hominis fretus suique securus, omnes imperij per nefas obtenti curas & negotia HANZO reliquit. Ipse licentiæ se totum permittens, venationem præ ceteris voluptatibus sectabatur; arte sagittandi antecellens omnibus. Inter hæc Ys; feras agitante HANZOUS militem suum velut à SIANGO emissum in perduellem, clam subornat, ut YSIM in silvâ oberrantem, nihilque metuentem confestim opprimant atque obruncent; famâ interim quaquaversum diditâ, SIANGI Imperatoris jussu eos hoc facinus aggressos. Nec destinata fefellit eventus. Ys enim velut talionis lege punitus, ut olim TAIKANGO venanti eripuerat imperium, ita illud unâ cum vitâ venando amisit. YSIS peritiam in jaciendis sagittis inter memoranda ponunt Sinæ, ut & ingens nervorum brachiorumque robur, tam certâ contentiosaque manu sagittas librantis, ut aliquando novem aves jaculis totidem uno impetu evibratis confixerit; rarâ dexteritate ac prorsus admirandâ.

*Perduellis
perduellem
decipit.*

*Pana talionis.
Sagittandi
peritia &
robur.*

Post YSIM in hunc modum sublatum HANZOUS SIANGUM quoque ambitioni suæ victimam destinat, ut amoris æmulis imperium ipse

G

ipse

ipse unus absque metu exerceat. Erant Ysi duo filij, quorum natu major KIAUS appellabatur, animi corporisque robore patre non inferior. Navim quidem, quâ vehebatur, ferunt solum trahere per continentem ad alterius fluminis litus potuisse, si exscendendum, aliòque in fluvio navigandum esset. Hunc submissâ clanculum parte copiarum in Imperatorem armat HANZOUS, atque ad expetendas paterni sanguinis pœnas excitat, Imperatorem simul ac duobus regulis è medio sublatis KIAUS tam ardore animi, quàm pietate ultro ad vindictam & arma promptus, mox conscribit exercitum, quem cum HANZORI copijs conjunctum perquam numerosum effecerat. Nec minori contentione, quanto potuit exercitu coacto SIANGUS vim vi parat repellere, adjutus regulatorum, quos dixi, auxiliari manu. Ita demum ad pugnam ventum est; in quâ victor KIAUS Imperatorem & utrumque regulum suâ manu, vindictæ avidus, interfecit. Neque istâ clade hostium contentus, totam stirpem SIANGI radicibus exscissum ivit, eoque usque felici conatu, sola ut regina tum prægnans fugâ elapsâ inter montes & pastorum mapalia latitaret. Ita vacuum imperium HANZOUS invasit, & ipsos quadraginta annos obtinuit. KIAUM, cujus periculo ac nomine pugnaverat, laudatum regulis adnumeravit, exiguâ regni portione beneficij loco ei attributâ, cujus felicitati totû debebat.

SEXTUS IMPERATOR X A O K A N G U S.

Imperavit annis XXII.

*Cyclo 11. anno
19. ante Christi-
stum 2058.*

XAOKANGUS hoc demum anno paternum imperium restauravit, tot annis amissum; quod ita evenit. SIANGI uxor, quæ sola fugiendo perduellium furorem evaserat, intra montium latibula XAOKANGUM enixa, summo natalium silentio ibidem enutrivit. HANZOUS tamen eâ re nescio quo indicio tandem patefactâ, quàm primùm homines ablegavit, qui inter pastores latentem ad se pertraherent. At XAOKANGUS de periculo admonitus, relictis silvis in dynastæ cujusdam YN dicti territorium aufugit, eique aliquamdiu ignotus pro coquo servijt. Dynasta hominis mores curiosè observans,

*Imperator
coquus.*

ex

ex agendi loquendique gratiâ deprehendit, ejus indolem esse pastoris & coqui conditione nobiliorem. Quare XAOKANGUM aliquando aggressus de genere ac fortunâ illius varia percontatur; ab eoque de majorum suorum, nec non diuturnæ calamitatis serie cuncta cognoscit. Tum non jam ut coquum, sed ut Imperatoris filium amplexatus, absterfo culinæ cultusque vilioris nidore filiam ei suam in matrimonium dedit, adjectâ ditionis parte, unde pro dignitate alere familiam posset, ac simul speciem daret, qualis in imperio ampliori esset aliquando futurus. Et mox apparuit eum regendi artes non à pastoribus, sed à regiâ indole hausisse. Domi enim moderatè suis imperabat; neque interim intermisit artes militares in umbra & pace addiscere. Inde foceri beneficio & operâ illius nomen apud Præfectos regni, qui olim in parentis fide rebus etiam adversis perstabant, sensim innovit. Quem statim pro SIANGI filio agnitum, & ob exploratam subinde ipsius indolem charum, collectis undique copijs juverunt. populo universo legitimum regni heredem sibi reddi exoptante. Ita in perduelles & HANZOOM parricidam ducto exercitu, vario eventu initiò pugnatum; sed postremo prælio tyrannus acie victus captusque meritis tantorum scelerum pœnas luit. Quo casu XAOKANGUS paterno sceptro potitus KIAUM quoque, ut HANZOI scelera dictantis ministrum, bello petit, missis in eam expeditionem Præfectis; qui casu KIAI exercitu ipsum captum obruncârunt. Fratris necem ulturus minor natu, dum arma in Imperatorem jam victorijs assuetum movet, nihilo meliore successu à CHUO filio superatus interimitur. Ita trium proditorum interitu HIAA familiâ propemodum extinctâ, sed postliminio recreatâ, XAOKANGUS deinceps rebus omni ex parte tranquillè regnum gubernavit.

SEPTIMUS IMPERATOR
CHUUS.

Imperavit annis XVII.

Post superiora bella feliciter confecta, annos complures imperium Sinicum sub auspicijs HIAÆ gentis, quæ plures ex ordine Imperatores dedit, altâ pace fruebatur, CHUUS autem

Cyelo 11. anno
41. ante Christi-
stum 2057.

G 2

tem

tem jam ante imperium bellicâ gloriâ insignis, &, ubi regnum adiit, virtutis & rerum gestarum æstimatione non minùs quàm armorum, metu omnes facillè in officio continuit, patriæ quiete nullis unquam post hæc bellis tentatâ.

OCTAVUS IMPERATOR H O A I U S.

Imperavit annis xxvi.

*Cyclo 11. anno
58. ante Chri-
stum 1040.*

*Vita deses im-
perij corrup-
tela.*

Hinc HOAIUS à CHUO patre pacatum ac florentissimum accepit imperium. Sed longâ pacis segnitie luxuriare cœpit Sinica felicitas. pessimo inducto more, Sinis regibus hodiè que recepto æquè ac pernicioso. Quippe HOAIUS imperij curis in ministrorum fidem contradidit, ipse totum se delicijs inter feminarum spadonumque greges permisit. Hinc licet apud Sinas omnia negotia per supplices libellos ad Imperatores referantur; illi tamen è gynæceo vix unquam egrediuntur in publicum. Verbo Imperatores re autem verâ voluptatis mancipia diceres. Quanquam in tanto dominantium luxu Imperatores quandoque Sinæ habuere optimis comparandos; ut deinceps patebit.

Hujus Imperatoris ævum tam felix admiratæ gentes extera Sinis finitimæ, oriòque simul tam beato & ordinatâ regni gubernatione allectæ, ultro se tributarios allatis muneribus professi sunt. Quas inter insularum Orientem spectantium populi numerantur, quorum mentionem primam sub YUO Imperatore liber XUKING facit. Hæ insulæ fuerintne JAPONIA, an CAREA peninsula, an aliæ minores Sinicæ continenti viciniore, incertum est. Neque enim è Sinico scriptore certi aliquid eruere licet, nomen insularum tacente. Illud tamen certum, navibus vectos advenisse; unde jam tum à Sinis navigatum fuisse indubitatum est. Sed de Sinensium antiquissimis navigationibus per hoc Indicum mare infra dabitur loquendi locus. Eos enim classibus totam hanc Asiam penetrâsse, & ad insulam, quæ hodie à S. Laurentio nomen habet, pervenisse, antiqua passim Sinensium monumenta testantur, de quibus infra,

NONUS

NONUS IMPERATOR
MANGUS.

Imperavit annis XVIII.

MANGUS patrem in imperio, ut & imperandi ratione per omnia Cycle 11. anno
24. ante Christi-
sum 2014. secutus, in hoc uno ab eo discessit, quòd regiam urbem in locum commodiorem à regione Occidenti magis objectâ ad Croceum fluvium transfulerit. Hoc nomen fluvio, quem Sinæ HOANGHO vocant, ob croceum seu luteum colorem datum est, ab argillâ, per quam volvitur, flavescenti. A montibus Amasæis, quos QUENLUNG Sinæ vocant, per quingentas leucas & amplius ingenti aquarum mole illam orbis plagam versùs procurrit, quæ media inter Orientem & Septentrionem est. Inde paullatim ortum petit, Sinas Boream inter & Occidentem alluens; ac per desertum CARACATAYO, seu LOP oberrans, denique cursu in Austrum flexo quinque Sinarum provincias irrigat, & murum illum famâ tam celebrem, qui Tartarorum irruptionibus objicitur, subingressus, tandem in provincia NANKING prope HOAIGAN in mare magnâ vi aquarum se exonerat, semper croceo, quem vehit, limo turbidus. Argilla enim, quæ nomen & colorem fluvio conciliat, non, ut in limpidis aquis, ex imortalucet; sed undarum violento cursu identidem excitata torrentium more, pluvijs intumescens, totum flumen tingit, uti multiplici experimento compertum est. Aqua enim inde vase excepta ubi aliquamdiu conquievit, minutissimus limus tantâ copiâ in fundum subsidet, ut tertiam ferè partem constituat; quod mihi aliquoties experiri placuit. Certè cum primitus ingens hoc flumen vidi, paludem aut fluidum limum intueri me credebam; sed summa, quâ fluit rapacitas aliter de ipso sentire me docuit. Mirum, unde tanta vis argillæ proveniat: neque enim clarescere ac limpidus fieri unquam visus est. Hinc proverbium natum Sinis, res ceu nunquam futuras explodentibus: tunc nempe quidpiam eventurum, quando Croceus fluvius clarescet. Qui plura de hoc fluvio scire desiderat, nostrum Atlantem extremæ Asiæ consulat.

DECIMUS IMPERATOR

I S.

Imperavit annis XVI.

*Cylo 12. anno
42. ante Chri-
stum 1996.*

*Regis Sina-
rum clientes.*

*Fissa ad Si-
nas legationes.*

Fuit I s M A N G I filius, cui exteræ circumjacentes nationes non modò tributa pendebant, sed earum quoque reges imperiorum suorum possessionem sibi ab eo conferri gloriosum ducebant; æquitatis ac justitiæ famâ, nec non altissimâ pace provocati, cujus fructum se quoque laturos ac tantæ gentis amicitia contra finitimos hostes deinceps fore defensos judicârunt. Ea consuetudo ditionem suam auspicio Sinensis Imperatoris adeundi, etiamnum apud multos manet; quibusdam tamen, ut sunt JAPONES & COCHINCINÆ, intermissa, alijs commercij potius, quàm submissionis causâ id facientibus. Cùm enim Sina sit exteris ita clausa, ut ingressus non facilè ulli quàm legatis pateat; Turcæ, Laosij, Samarcandæ, Mogores & Tibetani pedestri itinere, Sines verò & Camboji navibus advecti, Sinas ingrediuntur, ubi per speciem legationis tractant privata mercimonia. Neque hi Principum, quos sibi quisque fingunt, simulati oratores munera suo sumtu parata gratis apud Imperatorem profundunt. Nam longè plura recessuri accipiunt, quàm dederant; illo turpe sibi futurum existimante, si munerum opulentia cuiquam concedat. Quin legati omnes, dum inibi commorantur, cum toto comitatu aluntur è publico, eorumque merces regio sumtu in regiam usque deportantur, eas quoquoersum distrahendi aut novas cœmendî factâ potestate. Ubi regno iterum excedunt, pari liberalitate ad Sinarum fines nullâ suâ impensâ deducuntur, vecturis regio jussu & ære procuratis. Id legationis genus exteris plurimum lucri affert, alieno sumtu rem suam augmentibus. Interea splendide Imperatores decepti legatorum commento à regibus salutantur, qui neque regnum aliquando neque vitam habuerunt.

UNDE-

UNDECIMUS IMPERATOR
PUKIANGUS.

Imperavit annis LIX.

Sub hæc tempora intestinâ discordiâ domus regia laboravit, Imperatorum fratribus ac filijs inter se dissidentibus, cum utraque factio traheret ad se imperium. Sed PUKIANGUS Imperatore proximè defuncto genitus causam & regnum obtinuit. De quo plura non exstant, nisi annis eum plurimis probè Sinas gubernâsse; hoc uno infelicem, quòd rebus filij non ita providerit, ut eum regni heredem relinqueret. Eo enim mortuo ipsius frater imperium invasit, CUNGKIA PUKIANGI filio è successionis jure per vim depulso.

*Cyclo 12. anno
58. ante Christi
Anno 1980.*

DUODECIMUS IMPERATOR
KUNGUS.

Imperavit annis XXI.

KUNGUS PUKIANGI frater continuatâ, quam frater in nepotem exercuit, injuriâ, & ipse regnum invasit, CUNGKIA iterum semoto; qui ne seram quidem spem haberet, posthabito nepote filius à KUNGO ad imperium destinatur. Aliud nihil ab eo actum memoriâ dignum.

*Cyclo 13. anno
57. ante Christi
Anno 1821.*

DECI-

DECIMUSTERTIUS IMPERATOR.
K I N U S.

Imperavit annis XXI.

*Cyclo 14. anno
18. ante Chri.
anno 1800.*

PAternos annos, hoc est, unum & viginti in imperio affectus est, tranquillo admodum & felici. Neque de hoc quidquam memorabile habetur, nisi quòd regnum non optimâ fide acceptum bonis artibus retinuit. Paternæ tamen virtutis commendatio nihil filio ad spem regni ac successionem profuit. Eo enim post parentis obitum præterito, ad justum heredem postliminiò regnandi ordo redijt.

DECIMUSQUARTUS IMPERATOR
C U N G K I A.

Imperavit annis XXXI.

*Cyclo 14. anno
39. ante Chri.
anno 1879.*

TAndem imperium bis debitum totiesque præreptum CUNGKIA, ut PUKIANGI filius, obtinuit. Sed post tam diuturnam moram adhuc tamen citius, quàm reipublicæ utilitas ferrebat, regnare cœpit. Mox enim ut se in eo fastigio collocatum circumspexit, modestiam & frugalitatem penitus dediscens, voluptati se in ipso imperij aditu totum mancipavit, femineo nomini factis etiam consentientibus. Ergo neglectâ boni publici ac virtutis curâ, negotia regijs ministris, se verò totum luxui & feminarum amoribus permisit. Neque pensi quicquam habuit, quales essent, boni an mali, quorum consuetudine gaudebat, contrâ quàm ab ejus majoribus factitatum; sed cujusque merita ex adulandi artificio æstimans, eos habuit alijs chariores, qui assentando ipsius flagitia honestis nominibus tegebant. Hinc præcipua munia penes adulatores fuere. Quibus vitijs ad suæ stirpis à regno deinceps demovendæ perniciem viam aperuit. Nam plurimi è regulis beneficiarijs eo contempto tanquam indigno, cui parerent, palàm in eum obsequium exuere cœperunt. Neque sic è vetero

terno

terno expurgiscens, nullo remedio conatus est eos in officio continere, voluptatum pertinax, tot annorum femina veriùs quàm Imperator. Tandem flagitijs finem mors imposuit. Filium habuit CAUM nomine, tam vitiorum, quàm regni heredem.

DECIMUSQUINTUS IMPERATOR
CAUS.

Imperavit annis XI.

CAUS ergo mali corvi malum ovum, patris mores imitatus, flo- Cyclo 15. anno
renti adhuc ætate seipsum delicijs ac nimiã venere ante diem 10. ante Chri-
confecit, relicto titubantis imperij successore FAUO. stum 1848.

DECIMUSSEXTUS IMPERATOR.

FAUUS.

Imperavit annis XIX.

FAUUS nullã re aliã fuit memorabilis, quàm perditissimi filij Cyclo 15. anno
KIEI successione, nemini posthac ex ea gente continuandã. 21. ante Chri-
Ejus enim scelere imperium tanto tempore in eadem familia stum 1838.
retentum in aliam translatum est, uti dicemus. Unde enim imperia
nisi virtute subsistant? cui, ut sua initia debent, ita non alijs rationi-
bus servari queunt, quàm quibus inchoata sunt.

H

DECI-

DECIMUSSEPTIMUS IMPERATOR
K I E U S.

Imperavit annis LII.

*Cyclo 15. anno
40. ante Chri-
stum 1818.*

*Robur corporis
vii.*

HAbuerunt Sinæ in K I E O Neronem suum tot seculis antè, quàm Roma suum execraretur; aut siquod aliud monstrum ulla gens aluit. Hinc Sinæ si hominem omnino perditum vivis coloribus volunt describere. K I E U M appellant. Corporis robur in eo rarum fuit; animi non item. Ajunt eum facili nifu densum funem rupisse, hamumque ferreum trium digitorum crassitie, utraque manu arreptum in rectum extendisse. Uxor ei erat V I H I A nomine, à quâ ad omne scelus flectebatur. Insaniens ejus amore, offensamque veritus, omnia illius arbitrio facere. Cujus rei non ignara V I H I A, quidquid libido aut superbia dictabat, à K I E O amantium jure quasi pro imperio exigebat. Nec ille cunctantior in annuendo, quàm illa in petendo fuit, unius mulierculæ amor omnia totius imperij commoda postponens. Hinc perpetuis tributis exhaustæ populi universi opes; hinc aurata palatia, sumtuosa theatra & stagna marmoreo ambitu fossisque clausa impendebantur ejus libidini. Memorabilis imprimis fuit ille luxus & inauditum in eum diem voluptatis genus, cum ingens terræ spatium in stagni modum excavatum naviùmque capax jussere vino impleri; cuius in ripa tria hominum millia per circuitum prone ore canum instar procumbentium è lacu ad satietatem & vertiginem usque se ingurgitarunt. Ita poti ad silvam proximam, quam Carneam dixere, titubarunt, ut vino jam madidi epulis quoque se infererent. Ex ejus enim nemoris arboribus quotidie boves, apri, cervi, aliæque id genus animalia jam assata pendebant eorum gulæ parata, qui è lacu bibissent. Alterum spectaculum longè nocentius excogitarunt, palatio, quod secretum vocabatur, in eam rem magnificè exstructo, ut ex utroque sexu juvenes formâ præstantes undique conquisiti, veste & pudoreposito nudi promiscuè habitarent, cujus foedissimæ consuetudinis arbitri & laudatores regij conjuges alienâ voluptate se oblectabant. Nec magis impudica, quàm crudelis hæc mulier humanas carnes in delicijs habebat; quas, & maxime siccas ossium medullas
nescio

nescio quâ arte medicatas ad acuendam suam & Imperatoris libidinem adhibebat. Hæc V I H I A K I E O in manum ita convenerat, Regulus quidam antehac rebellis simulare criminis veniam petijt, vereres tamen inimicitias adhuc animosè exereens. Sed ut ad Imperatoris clementiam molliret aditum sibi; V I H I A M præstantissimæ tunc formæ puellam obtulit ei per speciem obsequij, non dubitans hac unâ procaci puellâ majorem se cladem K I E I rebus quàm toto exercitu illaturum. Nec eum opinio fefellit. Nam V I H I A in causâ fuit, ut Imperator ejus artibus everfus, post etiam regnum amitteret, non suo tantum, sed totius H I A Æ familiæ interitu. Et adhuc miser intestinum hostem, ut suas delicias fovebat, ad omnes cohortantium voces præterquam ad Sirenis hujus perniciosæ cantilenam surdus. Tantam tyrannidem exercet femina semel viri potens.

*Mala feminæ
quovis hæste
nocentior.*

Ergo reguli licentiâ Imperatoris offensi, passim deficiunt; & quod antehac regibus nondum ad omnia scelera prolapsis factitârunt, spreto jam tum illorum imperio, queis virtutem, ut regiæ dominationis tesseram, deesse videbant, in hoc omnibus vitijs oppleto longè liberiùs ausi sunt. Neque jam odia tantum Imperator, sed & arma omnium in se converterat, si Præfectos aliòsque magistratus excipia. Haud enim defuere, qui boni publici & Imperatoris amantes, leniora priùs remedia malo adhibenda censerent. Ii varijs rationibus & quodam commonendi artificio studuerunt K I E U M ad regni & sui adeò curam excitare. Sed ubi nihil profectum, Q U A L U N G U S inter pur-

*Libertas ma-
gistratum in
Sinu.*

Memnisse te oportet, Imperatoris præcipuum decus modestiam esse, quâ præditus pro cujusque conditione tuis honorem & charitatem exhibeas. Non secus in civem pius, quàm pater in filios; & fide tam integrâ, quàm vicissim ab isdem exigis. Principis enim boni est, suis rectè vivendi legem non tantum dare, sed esse, si solidâ pace velit cum sibi subjectis frui. Tu verò penitius horum obtitius, homines tibi commissos pecudum instar non ut pastor gubernas; sed, ut latro fortunâ omnibus exspoliatos, etiam vitâ privas. Cave, ne serò te facti pœniteat! postquam, uti civem nefariè occisos ad vitam reducere non potes; ita nec superstites à te alienatos est in manu tuâ revocare ad obsequium. Quare te hortor atque oro, ut rebus nondum planè desperatis maturè ad frugem & Imperatoris officium redeas. Incensus hac oratione Imperator, & in hoc etiam degener à virtute majorum, qui veri adhuc patientes in illâ rerum inclinatione fuerunt,

H 2

Q U A

QUALUNGUM occidi è vestigio, se præsentem, jubet. Tanti saepe stetit apud principes à vero alienos loquendi libertas. Ea cædes TANGUM regulum è nobilissimâ HOANGTII familiâ superstitem graviter affectit; maximè verò cum audisset, inhumatum absque laments solemnibus sepulturæ expertem, quæ ambo apud Sinas summæ infelicitatis loco habentur. Is igitur homines certos constituit, qui cadavere sepulturæ decenter mandato, defuncti manibus ritu luctuque patrio parentarent. Ob id obsequium Imperator, quem eâ res latere non potuit. TANGO graviter iratus, eum comprehendi tradique carceri mandavit. Quem tamen paullo post libertate donatum ditioni suæ restituit; postquam nemo alius eum suorum scelerum admonuit.

Modus idoneus admonendi Imperatorem.

Subinde cum Imperator excusâ bene consulentium importunitate, in pejus quotidie rueret; proceres omnes tantæ fæditatis ad extremum impatientes, quotquot aderant, simul Imperatorem adeunt, eique tabulam offerunt omnia ejus facinora graphicè continentem. Tum lacrimis perfusi rogant, ut tandem injustis cæditibus ac rapinis modum ponat. At is ut erat à flagitijs ferox & superbus, contemtâ iterum hortatorum oratione, deteriora præteritis moliebatur, præcipuos magistratus, quæis ob fidem tam constantem à iâ omnia debebat, ut factionis capita insectans. Quæ res illi postremò exitium attulit. Nam proceres indignati se suâque consilia ludibrio esse, omnes simul in ejus interitum conjurant, atque ut tyrannum regio nomine & fastigio indignum cum ignominia imperio deturbant, advocato in auxilium TANGO laudatæ virtutis regulo, quem supra diximus QUALUNGI ob admonendi libertatem occisi funus curasse. Eum jubent in KIEUM arma sumere, eoque devicto belli jure imperium sibi vindicare. At negat TANGUS hoc sibi jus esse, si KIEUS facti pœnitens spem de se frugis exinde melioris faciat; nec aliter arma se, nisi ut aegrotanti necessariam medicinam capturum. Eo consilio exercitum conscribit, omnibus ad id audendum animos & vires addentibus. In eo discrimine KIEUS plus animi, quàm auxilij aut fortunæ habuit. Etsi enim & ipse copias undique ad defendendum bellum contrahere nitebatur; raros tamen è toto imperio milites collegit, plerisque castra illius ut virtuti & publico bono inimica detestantibus. Desertus igitur à suis, externo præsidio res suas domi penè collapsas fulcire parat, Tartaris ad opem sibi ferendam excitis ingentia præmia militiæ pollicitus, si adversus cives, ut ipse aiebat, rebelles tempestivè succur-

fuccurrerent. Sed & Tartari negarunt malo Imperatori se militaturos. Usque adeò vel inter barbaros est odio nequitia. Itaque KIEUS jam ab omnibus desertus, ubi res suas ita in angusto videt; tantisper pœnitentiam simulat, TANGUM quasitis verbis, uti vitam sibi condonet, obtestans. Qui ea specie respicientis motus, non modò longioris vitæ gratiam fecit; sed plus etiam, quàm sperare audebat supplex, hoc est, imperium restituit. Ipse ut rebus ex animi sententiâ confectis curaque belli depositâ domum redijt; raro moderati animi exemplo. Sed & KIEUS simul ad imperium, simul ad ingenium redijt. Mox enim cum recollectis nescio unde viribus, TANGUM velut perduellem lacessit armis. Jámque in conspectu erat uterque exercitus; cum primo statim congressu KIEUS à suis deseritur, qui abjectis armis omnes TANGUM ut Imperatorem amplectuntur. Is KIEUM fugientem eoque insequitur, dum extra fines regni Sinensis ejectum cogit in exilio vitæ reliquum exigere. Illic mortuus, ignobili exitu secum tot scelera sepelijt, unaque stirpem suam, quæ prima regnare post ejus exilium in Sinis desijt, à vino & venere extincta. Dignum est observatu, Scriptores Sinicos KIEUM nunquam Imperatoris nomine dignari; sed quoties illius mentio recurrit, latronem vocare. Nec sine causâ. Quid enim non latronis habeat, quem infantum civium cruor impiavit?

Kieus in exilio mortuus.

H 3

MAR: